Ma' Kull Qatra Semm li Sqejtna mal-Mejda: il-Piż tal-Familja fil-Poeżija ta' Antoine Cassar

Student:
Jean Paul Borg

Tutur:
Dr Immanuel Mifsud

1. Daħla

Minħabba l-influwenza Kattolika, sa qabel l-Indipendenza, dak li kien meqjus bħala l-fus tal-fidi kien meqjus ukoll il-fus tas-soċjetà. Dan kien jgħodd ukoll għall-kunċett tal-familja. Il-Kristjaneżmu kkontribwixxa għall-ispiritwalizzazzjoni taż-żwieġ u l-ħajja fil-familja, u ħoloq kultura ġdida vis-à-vis ir-relazzjoni bejn iż-żewġ imseħbin taż-żwieġ, u dik bejn il-ġenituri u l-ulied. Il-familja saret l-arketip tal-knisja nnifisha u għalhekk il-fus tal-Kristjaneżmu.

Dan irrifletta ruħu fil-poeżija Maltija ta' dak iż-żmien, speċjalment permezz ta' Dun Karm. Oliver Friggieri jikkummenta li Dun Karm dejjem jammira lill-familja u jaraha bħala l-qofol tas-sistema soċjali kollha. F'poeżiji bħal "Omm", "Univers Ieħor" u "Żjara lil Ġesù", id-dar tal-familja hija ppreżentata bħala santwarju, it-tarbija hija mwennsa mill-omm, waqt li l-missier huwa s-sid tad-dar u għalhekk kap tal-familja. Dan huwa wkoll eku tal-enċiklika *Rerum Novarum* tal-1891 tal-Papa Ljun XIII, li tqis lill-familja bħala predeċessur tas-soċjetà ċivili, lill-missier bħala kap tal-familja, u lill-ulied bħala proprjetà u espansjoni tal-personalità tiegħu.

Dun Karm ma kienx waħdu f'dan il-ħsieb; kull Romantiku eloġja lill-familja u qiesha bħala istituzzjoni naturali li ġejja minn Alla u għalhekk lil hinn mill-kritika. Il-familja hija dik il-ħaġa li għandu kulħadd, fqir jew sinjur, u għalhekk ta' min jiċċelebraha. Il-familja toffri wkoll struttura, kulħadd jaf fejn hu l-post tiegħu: il-missier — meqjus dejjem felħan, infallibbli u awtorevoli — fiċ-ċentru ta' kollox; l-omm li toffri l-imħabba sabiex tikkuntrasta ftit mad-dixxiplina ta' żewġha; u l-ulied li jservu ta' kontinwità tal-ġenituri, partikolarment tal-missier. Għar-Romantiċi, il-familja hija tant speċjali li l-proġett meqjum tagħhom tal-bini ta' nazzjon ġdid inbena fuq l-istess mudell tagħha.

Il-letteratura Realista miktuba fl-istess perjodu tatna kontenut differenti. Grima jirrimarka li l-preżentazzjoni Romantika tad-dar ġiet sfidata b'mod sistematiku għall-ewwel darba minn Ellul Mercer permezz tar-rumanz tiegħu *Leli ta' Ħaż-Żgħir* (131). Waqt li omm Leli tidher mara ta' għaqal u ġabra, żewġha u mbagħad Leli nnifsu ma kinux l-irġiel ideali li l-Knisja Kattolika kienet tipproġetta: it-tnejn kienu adulteri u Leli saħansitra jsawwat lil martu. In-novella kienet ukoll mezz ta' inkjesta soċjali, u permezz tagħha Ellul Mercer jippreżenta familji disfunzjonali, b'missirijiet fil-ħabs, vjolenza domestika, eżempji ħżiena lill-ulied u prekarjetà minħabba l-qgħad.

Il-poeti Moderni, daqskemm ippreżentaw lilhom infushom bħala reazzjoni għar-Romantiċi offrew kontinwità mal-predeċessuri tagħhom fuq it-tema tal-familja. L-ilħna li sfidaw l-istatus quo familjari, bħal dak ta' Mario Azzopardi, kienu solitarji u ma rriflettewx il-fil tal-bqija tal-poeti. Kellhom ikunu l-poeti femminili li sfidaw dan l-istatus quo. Grech Ganado tat x'tifhem li l-familja, minkejja li waħda, tista' tiġi esperjenzata b'mod differenti mill-membri tagħha. Ir-raġel jista' jaħseb li l-familja hija istituzzjoni li s-soċjetà ma tgħaddix mingħajrha għax taqdi lilu. Poeti maskili tal-istess żmien berrħu l-vulnerabbiltà tagħhom, waqt li Nadia Mifsud kompliet fejn bdiet Grech Ganado u ddikjarat li 'l ġewwa mill-bieb ta' barra qiegħda sseħħ il-vjolenza, f'ambjent privat li jiffaċilitaha.

2. Il-Vjolenza f'*Erbgħin Jum*

Tul is-sekwenza poetika ta' *Erbgħin Jum*, il-vjolenza tfiġġ minn ħin għal ieħor u hija r-raġuni għala l-poeta mill-bidu nett jiddikjara li qiegħed iterraq letteralment u metaforikament f'penitenza sabiex "nindem minn kull

għelt, niskonġra l-biża'." Jeżistu diversi definizzjonijiet tal-vjolenza. Min-naħa tagħha, Kristine M. Jacquin tiddefiniha bħala att ta' forza fiżika li tikkawża jew għandha l-intenzjoni li twassal għal danni fiżiċi, psikoloġiċi jew taħlita tat-tnejn (1). Jacquin iżżid li minkejja li prima facie, il-vjolenza titqies bħala negattiva u ġġib stmerrija (għall-inqas f'soċjetà ċivili), hija mġiba umana relattivament komuni u sseħħ madwar id-dinja kollha minn nies ta' kull età. Fuq livell politiku, Hannah Arendt tqisha bħala d-denominatur komuni tas-seklu għoxrin (3). Min-naħa tiegħu, Massimo Recalcati jiddefinixxi l-vjolenza bħala l-aktar manifestazzjoni aborrenti ta' nuqqas ta' rispett lejn l-eżistenza ta' ħaddieħor (100).

2.1 Vjolenza Domestika

Minbarra diversi definizzjonijiet ta' vjolenza, jeżistu diversi tipi ta' vjolenza. Il-vjolenza dokumentata bil-poeżija konfessjonali ta' *Erbgħin Jum* isseħħ kollha kemm hi fil-privatezza tad-dar u bejn l-istess membri tal-familja, għalhekk hija esklussivament vjolenza domestika. Il-poeta jesperjenzaha fuqu nnifsu, u daqstant ieħor huwa xhud tagħha fuq ommu u ħutu. Kultant huwa jippreżenta lilu nnifsu bħala vjolenti, kif jidher f'indirizz metaforiku lil ommu li fih jistqarr "sirt ponn missieri f'wiċċek" ("XII"). Lil hinn mill-metafora, il-perpetratur vjolenti huwa dejjem il-missier, u l-istess perpetratur jidher li juża metodi differenti ta' vjolenza skont il-vittmi tiegħu. Fuq martu (omm il-poeta), huwa juża l-ponn, waqt li fuq il-poeta bħala ibnu juża ċ-ċinturin, kemm fuq dahru u kemm f'wiċċu, tant li f'"XX" jistqarr li xi drabi kellu jibqa' d-dar minħabba t-tbenġil f'wiċċu.

Meta l-poeta jitkellem fuq tfulitu, kważi dejjem jippreżenta lilu nnifsu bħala tifel ta' tmien snin, imma t-trawma tidher li bdiet minn ħafna qabel. Fi preżentazzjoni ta' ritratt familjari li ttieħed meta kellu tliet snin, ommu diġà għandha l-grif fuq wiċċha, waqt li huwa jinħass bl-innoċenza tiegħu diġà mitlufa u ttrawmatizzat: "Fuq ix-xellug hemm jien, tliet snin, flokk blu / niċċassa fil-vojt lanqas naf x'laqatni" (v. 8-9). It-trawma mhix esklussiva għalih: ħutu jgħaddu minnha wkoll. Wieħed minn ħutu jistaħba fid-dlam tar-rokna tal-gwardarobba, prova ta' trawma, u l-poeta jipprova jagħmillu kuraġġ biex joħroġ, imma mal-ewwel sinjal tar-ritorn tal-missier fid-dar jitlef dan il-kuraġġ u anki hu jsib il-faraġ fid-dlam tal-istess rokna tal-gwardarobba, għax fi kliemu "id-dlam fih inqas iħirsa mid-dawl." ("XX")

2.2 Is-Sindromu ta' Stokkolma

Minkejja din is-sofferenza u minkejja li f'*Erbgħin Jum* tinħass rabja kbira u xewqa rikorrenti ta' tpattija, għal perjodu fi tfulitu l-poeta ħassu qrib ta' missieru, issimpatizza miegħu, u minflok dar kontrih, ħadha kontra ommu, tant li jidher li r-relazzjoni tal-poeta ma' ommu ntilfet darba għal dejjem.

Il-vjolenza jidher li ġiegħlet lill-omm tabbanduna d-dar u konsegwentament ġiet imċaħħda minn uliedha meta l-poeta kien għad kellu tmien snin. Għalhekk, f'dan iż-żmien il-missier kellu kontroll assolut fuq il-poeta u ħutu fi żmien ta' dgħufija mill-akbar. Din l-imġiba tfakkar fis-Sindromu ta' Stokkolma, li Namnyak et al. jiddeskrivu bħala r-rabta emozzjonali pożittiva li jħossu vittmi ta' ħtif lejn min jaħtafhom (4). Waqt li fenomenu bħal dan jista' jkun diffiċli li jinftiehem, DL Graham, ikkwotat minn Namnyak (6), jikkonkludi li jeżistu erba' prekursuri għall-iżvilupp ta' dan is-sindromu: i) perċezzjoni ta' theddida għas-sopravivenza; ii) il-maħtufa jipperċepixxu element ta' tjubija minn min inħatfu f'kuntest ta' terrur; iii) il-maħtufa jkunu iżolati minn kull perspettiva għajr ta' dik ta' min ħatafhom; iv) il-maħtufa għandhom il-perċezzjoni li mhux kapaċi jaħarbu. Dawn l-erba' prekursuri kollha japplikaw fil-każ tal-poeta: i) ta' tmien snin ma setax ikampa waħdu; ii) f'dik l-età kull ġest żgħir ta' tjubija mill-missier seta' jidher kbir fiċ-ċirkostanzi; iii) bħala tifel ta' tmien snin, kien faċli jiġi ddominat minn missieru; iv) ta' tmien snin kien ikun impossibbli għalih jitlaq għal rasu. It-tielet punt, b'mod partikolari, jista' jiġi spjegat bil-versi f'"IV" li fihom il-missier jinterpreta lill-omm bħala mara li abbandunat lilu u lil ħutu u għalhekk mhix denja li tissejjaħ omm, u li faċilment tista' tiġi ssostitwita minn mara oħra: "tfittxuha xejn, insibilkom omm ġdida." "XII" toffri aktar ħsus li jorbtu mal-istess punt. Fiha Cassar jistqarr li għallmuh jobgħod lil ommu, bellgħulu mitt elf ġidba u, fuq kollox, "bqajt nixrob mis-semm sa beda jogħġobni."

Minkejja l-vjolenza tiegħu, il-missier jidher li jppreżenta lilu nnifsu quddiem ibnu bħala l-liberatur tiegħu. Recalcati jikkummenta li xi preġudizzji jwasslu biex l-omm titqies bħala ħabs fejn jinżamm it-tifel, waqt li l-missier huwa l-liberatur neċessarju tiegħu (*Mother's Hands* 4). Il-missier, bħala patrijarka, iġġustifika l-vjolenza tiegħu bħala sempliċi dixxiplina li għandu bżonn ibnu biex jitla' raġel bħalu. L-istess Recalcati jisħaq li l-kultura tal-patrijarkalità tqis lill-omm bħala persunaġġ ta' sagrifiċċju u li tiċħad lilha nnifisha. Il-maternità hija sempliċiment id-destin totali

ta' kull mara, anzi tal-femminilità nnifisha. Bħall-verżjoni skiżofrenika ta' Mani tal-moviment reliġjuż antik Manikeista, l-omm hija tajba waqt li l-mara hija ħażina (*Mother's Hands* 2). Il-missier jippretendi li minkejja l-vjolenza, l-omm għandha tissagrifika ruħha u tibqa' d-dar tiegħu ħsieb lil uliedu.

2.3 Il-Ħtija

Waqt li l-poeta hu vittma ta' vjolenza, igerrem fih għandu sens ta' ħtija daqslikieku kien hu l-perpetratur. Dan is-sentiment paradossali hu komuni f'każi ta' vjolenza. Fil-letteratura, dan ilu jiġi pproġettat sa minn żmien id-drammi ta' Shakespeare. Ruth Nadelhaft tagħti eżempju bid-dramm *Othello* (243). Desdemona tissawwat minn żewġha pubblikament u meta fuq is-sodda tal-mewt waħda mill-qaddejja tagħha tistaqsiha min għamlilha hekk, twieġeb li ħadd ma jaħti, u li kienet hi stess li wasslet lilha nnifisha għal dan l-istat. Nadelhaft targumenta li vittmi tal-vjolenza ħafna drabi jkollhom stima tant baxxa tagħhom infushom li jaħsbu li ma jixirqilhomx aħjar u allura jaċċettaw kull degradazzjoni. Renvoize tikkummenta wkoll li ħafna drabi l-irġiel li jsawtu lil marthom ma jħossuhomx ħatja tal-għemil tagħhom (42). Nadelhaft tirreferi għal studju tas-soċjologu Gelles li f'intervista partikolari ma' raġel li jsawwat lil martu, iġġustifika ruħu li l-għemil vjolenti tiegħu jattwah ma' martu biss, li hi tiegħu, u mhux man-nies b'mod ġenerali (250).

2.4 Il-Kawża u l-Effetti tal-Vjolenza

L-ewwel dehra ta' vjolenza f'*Erbgħin Jum* tidher fir-raba' poeżija, "IV," u fl-istess poeżija, Cassar jiddikjara l-kburija bħala l-kawża tagħha. L-aġir vjolenti tal-missier iċekken lil ibnu biex jagħlef lill-kburija tiegħu. Fl-istess poeżija, jimmetaforizza l-kburija ta' missieru bħala martell imwaħħal ma' idu li permezz tiegħu jsammar kliem ta' semm f'ras uliedu, "ma' kull kelma li sammartilna f'rasna / b'martell il-kburija mwaħħal ma' jdejk" (vv. 10-11). Għall-poeta, kif jidher f'"VI," il-kburija hija dijametrikament opposta għall-imħabba, "Kburija jew imħabba. Liem se nibla'?"

Bħala patrijarka, il-missier ra l-familja, fi kliem il-poeta bħala saltnatu, bih fiċ-ċentru tagħha u għalhekk ma setax jaċċetta li din tiġi mhedda, minkejja n-nuqqas ta' mħabba mill-bidu nett.
L-effetti li tħalli warajha l-vjolenza mhumiex biss il-grif u t-tbenġil instantanji fuq ġisem il-vittma. L-impatt tax-xebgħat u l-għajjat miġnun jidħol ħafna aktar fil-fond, lil

hinn mill-għajn, u jibqa' jinħass b'mod profond. Waqt li l-grif u t-tbenġil biż-żmien jitilqu, il-vjolenza tħalli feriti oħra li ma jiddewwewx.

McCarthy u Taylor jindividwaw ir-rabta li teżisti bejn esperjenzi ta' abbuż fit-tfulija u diffikultajiet biex bniedem jistabbilixxi relazzjoni intima fl-adultezza (465). Huma jikkwotaw lil Crowell u Treboux fit-teorija tagħhom li r-relazzjoni bejn il-ġenitur u l-wild hija l-prototip ta' relazzjonijiet ta' mħabba aktar tard fil-ħajja, kif ukoll jargumentaw li tfal li rċevew attenzjoni aktar sensittiva fi tfulithom ikollhom stima ogħla tagħhom infushom, ikollhom ego aktar b'saħħtu, reżiljenti u huma aktar b'saħħithom b'mod ġenerali minn tfal li ma kellhomx l-istess xorti.

3. Ir-Relazzjoni Romantika (li Tfalli) f'*Erbgħin Jum*

Mat-tema ċentrali tal-vjolenza din il-ġabra tiddokumenta r-relazzjoni ta' mħabba bejn il-poeta u persuna oħra li, bħall-bqija tal-karattri l-oħrajn, bl-eċċezzjoni tal-poeta nnifsu, hija anonima. L-eżitu ta' din ir-relazzjoni jivvalida l-konklużjoni ta' McCarthy u Taylor, u din ir-relazzjoni inevitabbilment tfalli.

3.1 Imħabba Narċisista

Fil-bidu nett tal-mixja tiegħu, fil-poeżija "I," il-poeta jiddikjara lilu nnifsu f'solitudni assoluta, "jien u dan ġismi," u fil-vjaġġ ippjanat tiegħu jidher li m'għandux ħsieb li jikser din is-solitudni, anzi jiddikjara espliċitament li mhu miexi fid-direzzjoni ta' ebda persuna oħra.

Il-poeżija sussegwenti, "II," tagħti aktar dawl għala l-poeta jiddikjara li mhux miexi lejn il-partijiet tal-ġisem imsemmija fil-poeżija preċedenti. Xi darba kienu jkunu jistennewh u kien jimxi lejhom imma issa m'għadux. L-istat solitarju, allura, mhuwiex daqstant għażla tal-poeta daqskemm riżultat ta' falliment ta' relazzjoni.

Ir-relazzjoni tidher li kienet marbuta fuq għan wieħed – it-tniżżil ta' għeruqu flimkien ma' għeruq il-maħbuba tiegħu fi gżira. Jidher ukoll li dan l-għan ma kienx kunsenswali. Il-poeta jidher li kellu xewqa u l-maħbuba kienet mezz biex tintlaħaq din ix-xewqa. Għalhekk, jidhru sinjali ta' mħabba narċisista. Recalcati jirrimarka li mħabba narċisista hija illużjoni li ma titmax ir-rabta mal-persuna l-oħra imma tirrinforza d-devozzjoni passjonali tal-ego lejh innifsu (*In Praise of Forgiveness* 12). F'dan it-tip ta' mħabba, meta persuna tistqarr "inħobbok," tkun qed tgħid "jien inħobb lili nnifsi permezz tiegħek."

It-tfittxija għall-imħabba min-naħa tal-poeta hija naturali, u l-element narċisista fiha huwa daqstant ieħor komuni. Recalcati jistqarr li l-ħajja titlob il-preżenza ta' persuna oħra, u twassal biex tpoġġi lill-persuna l-oħra bħala s-salvatur tagħha (*Forgiveness* 28). Huwa aktar komuni għal persuna li għaddiet minn trawma u għadha trawmatizzata li tfittex l-imħabba, bil-mod tagħha. Din it-tfittxija tista' titqies bħala twerżiqa. Recalcati joħloq analoġija ta' din it-tfittxija mat-twerżiqa ta' tarbija li tinħakem mid-deni. Għaliha, l-uniku mod kif tista' tiġbed l-attenzjoni huwa permezz ta' twerżiqa. Il-persuna li twieġeb għandha l-kompitu li tittraduċi din it-twerżiqa bħala għajta għall-imħabba. Il-maħbuba ta' xi żmien hija dik li wieġbet għat-twerżiqa tal-poeta. Ir-rispons tagħha kien dak li umanizzalu ħajtu fl-istess żmien.

3.2 Emozzjonijiet Diversi

Il-falliment tar-relazzjoni huwa dak il-fantażma li tidhirlu minn ħin għal ieħor, tqanqallu emozzjonijiet qawwija, u huwa jevalwa lill-eks maħbuba tiegħu u r-relazzjoni fiha nnifisha skont huwiex matul il-jum jew il-lejl, jew skont l-istat mentali li jinsab fih. Il-poeta jinħass li kien qiegħed ipoġġi t-tamiet tiegħu kollha fuq is-suċċess ta' din ir-relazzjoni sabiex joħroġ mit-trawma li kien għaddej minnha, u fil-proċess ra affarijiet li ma kinux hemm. It-tamiet li jfittex u ma jsibx għax qatt ma eżistew jiġu bil-mod il-mod devalwati.

L-element narċisist tar-relazzjoni jinħass aktar akut f'li, minkejja li din kienet relazzjoni pjuttost singulari, il-poeta jibki l-fatt li ma ħareġ l-ebda wild minnha. Minkejja r-relazzjoni trawmatika mal-missier, xorta ried isir missier, forsi biex ikun l-oppost ta' missieru u jeżorċizza din il-kelma.

Huwa wkoll imur kontra l-osservazzjoni ta' Recalcati f'*In Praise of Forgiveness* li f'dan iż-żmien ta' konsumiżmu, in-nies saru, minflok jipproċessaw it-telfa tal-maħbubin tagħhom bl-uġigħ kollu li dan iġib miegħu, jissostitwuhom malajr kemm jista' jkun, u jkomplu mad-diskors kapitalista, li meta xi ħaġa ma tibqax taħdem kif mistenni, minflok ma jħossuhom nostalġiċi, jibdluha kemm jista' jkun malajr (2).

Meta fil-poeżija "XXI" il-poeta jinħass fi stat anqas ħażin mis-soltu, u għalhekk aktar luċidu, jammetti li t-trawma daħlet bejniethom, u jiddikjara li "werwirtek bil-ġerħa f'sidri." Għalhekk, mhux in-nuqqas ta' qbil min-naħa tal-maħbuba ma' xewqtu biss jaħti għall-falliment ta' din ir-relazzjoni. Il-ġerħa f'sidru poġġiet lill-poeta f'dawl differenti quddiem il-maħbuba tiegħu. Huwa qiegħed jerġa'

jħallas prezz qares għal dak li għadda minnu fi tfulitu. L-esperjenza tagħha hija dik it-tebgħa li timmarkah u meta persuna oħra tinduna biha, tqabbadha ħafna biża' u twerwirha. Aktar tard, bir-relazzjoni miksura, il-ġerħa ssejjaħ għall-melħ biex jintensifikaha u l-istess melħ ilaħlaħ minn fuq il-poeta t-tmien ittri t'isimha. Imma t-tlaħliħ ikun biss temporanju. Hija t-trawma biss li tibqa' għal dejjem. Kif jirrimarka Recalcati, din hija s-saħta tat-trawma: "*Trauma, like great loves, wants to be forever. This is its curse. It is something that can never be forgotten, that insists on repeating itself and wounding the subject*" (*In Praise of Forgiveness* 60).

Waqt li fil-poeżija "XVIII," il-poeta huwa mgħaddab għall-eks maħbuba, u jakkużaha bħala qarrieqa – "gidba fuq gidba," fil-poeżija "XXXIV" jammetti li huma ċ-ċirkustanzi tiegħu li huma tort tal-falliment tar-relazzjoni. It-trawma tiegħu, metaforizzata fil-ġerħa f'sidru, mhux biss tikkonsmah imma hija l-unika ħaġa li jista' joffri. Maż-żmien jammetti li stenna wisq mill-eks maħbuba tiegħu li tfejjaqlu din il-ġerħa, li għadha ħajja tant li "dejjem trid."

In-nuqqasijiet ta' ħajtu, bħan-nuqqas ta' tgħanniq ta' ommu fi tfulitu, ħaseb li seta' jimliehom permezz tar-relazzjoni. Is-sħaba sewda ta' tfulitu terġa' tfiġġ, u daqskemm jiġġustifika l-ġerħa tiegħu minħabba dak li għadda minnu, jakkuża lilu nnifsu b'nuqqas ta' kontroll, "sfajt ilsir ta' min dejjem bżajt issir," f'riferenza diretta lejn missieru. Dan jippreklud ih milli jkun il-persuna li tixraq lill-eks maħbuba tiegħu, li jista' jsawwar relazzjoni ideali, mingħajr ġerħa tikkompeti mal-imħabba.

4. Konklużjoni

Waqt li għal uħud, il-familja hija sagra u li darha tippermetti kenn mid-dinja ta' barra, għal oħrajn, l-istess dar hija bejta ta' disfunzjonalità li tippermetti vjolenzi differenti.

It-tema tal-vjolenza tispikka f'*Erbgħin Jum*, mingħajr ebda preċedent fil-poeżija personali fil-letteratura Maltija, bil-poeta jġarrabha direttament fuqu nnifsu u indirettament bħala xhud tagħha fuq ommu u ħutu. Il-familja, minflok toffri kenn, tinbidel f'infern, b'effetti li għadhom jinħassu sal-mument li l-poeta kiteb il-ġabra tiegħu. Il-fraġilità tal-poeta bħala tifel ta' tmien snin twasslu biex ikun vittma tas-Sindromu ta' Stokkolma, tant li fi kliemu stess jibda jogħġbu s-semm li kien ilu jiġi misqi mill-missier. Minkejja li l-poeta huwa l-vittma, xorta jinħakem bi ħsus ta' ħtija li jsiru parti minnu.

Anki meta ma tissemmiex direttament, il-vjolenza hija preżenti permezz tal-effetti tagħha fuq il-poeta. Ir-rabja, il-mistħija, it-tfittxija tal-omm f'nisa oħra huma wħud minn dawn l-effetti. L-aħħar relazzjoni romantika tal-poeta li tfalli ttella' fil-wiċċ dawn l-effetti imma, lejn l-aħħar, il-poeta jasal għal aċċettazzjoni ta' dan il-falliment. Hija r-relazzjoni mal-missier li tibqa' titturmentah sal-aħħar minħabba l-ħsus qawwija ta' rabja li jħoss lejh, riżultat ieħor tal-vjolenza li l-poeta bata fi tfulitu. Huwa jipprova jasal għall-maħfra imma din teludih għaliex il-piż tal-familja huwa tqil wisq biex il-poeta jinżgħu minn fuqu.

Matul erbgħin poeżija, Cassar offra sfida konsistenti għall-istituzzjoni tal-familja. B'mod sħiħ wera l-effetti katastrofiċi ta' familja disfunzjonali li, fil-każ tiegħu, baqgħu għaddejjin tletin sena sħaħ. Bis-sengħa poetika tiegħu, Cassar kixef in-nuqqasijiet ta' istituzzjoni daqskemm berraħ esperjenza profondament personali. Dan l-istudju jista' jwassal għal fokus aktar mill-qrib tal-istituzzjoni tal-familja li, daqskemm għandha kwalitajiet pożittivi daqstant ieħor għandha elementi li rarament jisfgħu taħt il-lenti tal-kritika letterarja, aktarx minħabba l-kważi immunità tagħha u li, lil hinn mill-għajn, jirriżultaw f'konsegwenzi traġiċi.

Biblijografija

Grima, Adrian. "The Idealized Nation-Mother of the Romantics and the Status Quo." *Symposia Melitensia*, vol. 5, 2008, pp. 126-138.

Jacquin, Kristine M. "Violence." *Encyclopaedia Brittanica*, 23 Apr 2020, www.britannica.com/topic/violence, Aċċessat: 1 Diċ. 2020.

McCarthy, Gerard u Alan Taylor. "Avoidant Ambivalent Attachment Style as a Mediator between Abusive Childhood Experiences and Adult Relationship Difficulties." *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, vol. 40, nru 3, 1999, pp. 465-477.

Nadelhaft, Ruth. "Domestic Violence in Literature: A Preliminary Study." *Mosaic*, 1984, vol. 17, nru 2, pp. 242-59.

Namnyak, M. et al. "Stockholm Syndrome: Psychiatric Diagnosis or Urban Myth?" *Acta Psychiatrica Scandinavica,* 2008, vol. 117, nru 1, pp. 4-11.

Papa Ljun XIII. *Rerum Novarum – Ittra Enċiklika,* 15 Mej. 1891. www.laikos.org/Lxiii_rerum-novarum_15051891.htm, Aċċessat: 1 Sett. 2020.

Psaila, Dun Karm. *Dun Karm: Il-Poeżiji Miġbura,* editjat minn Oliver Friggieri. Klabb Kotba Maltin, 1980.

Recalcati, Massimo. *In Praise of Forgiveness*. Tradott minn Alice Kilgarriff. Polity, 2020.

---. *The Mother's Hands, Fantasy and the Inheritance of the Maternal*. Tradott minn Alice Kilgarriff. Polity, 2019.

Renvoize, Jean. *Web of Violence: A Study of Family Violence*. Routledge, 1978.